

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

VZGOJNI ZAVOD SLIVNICA PRI MARIBORU

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o zavodu:

- ▶ **Tip zavoda:** javni, vzgojni
- ▶ **Kategorije nastanjenih oseb:** mladostniki in mladostnice (v nadaljevanju: mladostniki)¹ na podlagi odločbe centra za socialno delo ali na podlagi odločbe sodišča, s katero je bil mladostniku izrečen vzgojni ukrep oddaje v vzgojni zavod.
- ▶ **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost zavoda na dan obiska:** Ob našem obisku je bilo v zavodu 29 mladostnic in mladostnikov, od tega je bilo 21 mladostnikov v vzgojnem zavodu v Slivnici pri Mariboru, 2 mladostnika in 6 mladostnic pa v stanovanjski skupini v Velenju. 23 mladostnikov je bilo v vzgojni zavod nameščenih s soglasjem staršev in z odločbo centra za socialno delo, 6 jih biva v vzgojnem zavodu na podlagi izrečenega ukrepa oddaje v vzgojni zavod.

Potek obiska in priprava poročila:

- ▶ Obisk je bil **najavljen. Opravljen je bil 13. 12. 2010** (med 9.40 in 13.15 uro).
- ▶ **Skupina za obisk:** dva predstavnika varuha (univerzitetni diplomirani pravnik in doktorica psihologije), ena predstavnica izbranih nevladnih organizacij (Rdeči križ Slovenije), pogodbeni ekspertka za področje pedagogike in psihologije.
- ▶ **Vsebina obiska:** razgovor z ravnateljico vzgojnega zavoda, ogled prostorov zavoda, razgovori s tremi mladostniki, ki so bili v času našega obiska v zavodu.

¹ Zavod sprejema mladostnike od 14. do 18. leta, izjemoma sprejmejo tudi šoloobveznega otroka. Mladostniki lahko v zavodu bivajo do 21. leta.

► **Poročanje:** Ministrstvu za šolstvo in šport (v nadaljevanju: MŠŠ) in zavodu v vednost smo posredovali poročilo o opravljenem obisku 31. 1. 2011, skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30 dni sporoči stališča in morebitne ukrepe v tej zvezi. Tozadevni odgovor smo s strani zavoda prejeli 21. 2. 2011, torej 21. dan po odpremi, s strani MŠŠ pa 24. 2. 2011, torej 24. dan po odpremi.

► **DPM je posebej pohvalil**

- usmeritev zavoda², pri kateri je cilj vzgojno izobraževalnega procesa v zavodu s človeškim in strokovnim razumevanjem pomagati mladostnikom pri razbremenjevanju občutkov lastne neustreznosti in jih hkrati učiti novih socialnih veščin, sprejemati odgovornost za lastno življenje in preživetje - slednje pa zahteva pridobitev ustrezne izobrazbe in poklica, kar je po besedah ravnateljice tudi namen, ki ga zasledujejo,
- opravljanje dejavnosti zavoda in kadrovska organiziranost v ta namen³,
- vključevanje mladoletnikov v različne interesne dejavnosti⁴ in
- usmeritev zavoda, da odklone v vedenju mladostnikov obvladuje z jasnimi pravili bivanja, postavljenimi mejami delovanja in privlačno motivacijo⁵.

² Zavod zagotavlja individualno in skupinsko obliko dela z mladostniki. Vzgojno izobraževalni proces poteka v treh vzgojnih skupinah, katerih normativ je do deset mladostnikov. Zaradi zahtevnosti obravnavane populacije mladostnikov si zavod želi, da bi se normativ znižal na 8. Cilj vzgojnega procesa v skupinah je pridobiti čim več vzorcev vedenja po principu urejene družine. Vsaki skupini je na razpolago tim štirih vzgojiteljev oziroma vzgojiteljic (v nadaljevanju vzgojiteljev), ki imajo dokvalifikacijo s področja motenj vedenja in osebnosti. Vsak tim je po spolu mešan, kar mladostnikom omogoča, da dobijo pozitivne izkušnje v komunikaciji z urejenimi odraslimi osebami obeh spolov. V individualno delo z mladostniki se vključujejo še socialna delavka, psihologinja, medicinska sestra in tudi ravnateljica. Gre za sodelovanje interdisciplinarnega tima, ki po besedah ravnateljice skrbi za strokovno rast, in sicer na osnovi intervizije, supervizije in rednega izobraževanja. Strokovni tim sodeluje tudi z institucijami kot so fakultete, centri za socialno delo, sodišči, ministrstvom za šolstvo ter za socialne zadeve.

³ Zavod zagotavlja stalno prisotnost vzgojitelja. Dopoldan sta v zavodu prisotna dva oziroma trije vzgojitelji, in sicer tako, da nekateri delajo od 6.00 do 11.30 ure, drugi od 9.00 do 14.30 ure. V dopoldanskem času, ko je večina mladostnikov v šoli, ni potrebe po večjem številu vzgojiteljev. V popoldanskem času, od 14.30 ure do 20.00 ure, pa je v vsaki vzgojni skupini prisoten en vzgojitelj, ki se mu ob 17.00 uri pridruži še en vzgojitelj (ki je v zavodu do 23. ure), saj je to čas, ko mladostniki potrebujejo sodelovanje vzgojiteljev, tako v obliki pomoči pri učnih urah kot pri vključevanju v prostočasne aktivnosti. Nočni turnus vzgojiteljev je od 20.00 ure do 6.00 ure naslednjega dne. V stanovanjski skupini v Velenju vzgojitelji delajo v turnusih od 8.00 do 14.00 ure, od 14.00 do 20.00 ure in 6.00 ure. Vzgojna obveznost vzgojiteljev v vzgojnih skupinah je 25 ur, v stanovanjski skupini 40 ur. Vzgojitelji so v zavodu prisotni tudi ob vikendih in praznikih, saj takrat v zavodu ostajajo najbolj težavni mladostniki, trenutno je takih okoli 10. V svetovalni službi zavoda sta zaposleni psihologinja in socialna delavka, v zdravstveni službi pa srednja medicinska sestra. Vsi strokovni delavci v zavodu imajo ne glede na osnovno izobrazbo, opravljeno dokvalifikacijo s področja motenj vedenja in osebnosti.

⁴ Zavod organizira za mladostnike številne interesne in prostočasne aktivnosti ter bivanje izven zavoda v času šolskih počitnic, mladostniki pa so integrirani tudi v življenje samega kraja Slivnica. Za mladostnike je dvakrat letno (za teden dni) po načelih doživljajske pedagogike organizirano bivanje zunaj zavoda, in sicer v okviru terapevtsko-etnološkega tabora (ki ga organizirajo v Domu Vrtnice) in kot smučanje in bordanje v Planici. Obeh aktivnosti se lahko udeležijo vsi mladostniki, ne glede na svoj učni uspeh. Udeležba na nekaterih drugih aktivnostih, kot je npr. nočno smučanje na Pohorju, pa se pogojuje z ucnim uspehom.

⁵ Prepovedana je uporaba fizične kazni. Agresivne izbruhe mladostnikov pomirja s pogovori in z umirjanjem situacije (umikom) in pri tem ne uporablja prisilnih sredstev. Zavod se zaveda, da ne more pričakovati hitrih sprememb pri mladostnikih, zato so njegova prizadevanja usmerjena k dolgoročnejšim ciljem. Zavod daje poudarek komunikaciji oziroma pogovorom mladostnika z vzgojiteljem (vsak dan in takoj, ko je potrebno), s psihologinjo (ki deluje kot zaupnica mladostnika in mu je v pomoč), z medicinsko sestro (glede spolnega življenja, bolezni) in z ravnateljico. Brezpogojna in vsem mladostnikom znana sta dva cilja vzgojno izobraževalnega procesa, in sicer šolanje ter razvijanje ustreznega odnosa do lastnine. Poškodb inventarja ni veliko, povzročeno škodo mladostnik odsluži z retribucijo ali povrne iz žepnine, če jo seveda ima.

DPM: priporočamo, da bi zavod ponudil v podpis individualni načrt tudi mladostniku (sedaj ga podpiše samo ravnateljica). S tem bi bila mladostniku naložena večja pomembnost in odgovornost za njegovo realizacijo.

DPM: zavodu priporočamo, da preuči, ali ne bi bilo smiselno uvesti sistematične edukacije mladostnikov o učinkih in posledicah uživanja nedovoljenih drog⁶. Ker pa gre za mladostnike, ki so že spolno aktivni, pa bi bila morebiti ustrezna tudi edukacija o posledicah tveganih vedenj (npr. uporaba nečistih igel, nezaščiteni spolni odnosi,...), preprečevanju okužb z virusi HIV in hepatitisi.

DPM: zavodu predlagamo, da preuči možnost, da poleg že obstoječih stoji za sušenje perila, nabavi enega ali več sušilnih strojev, kjer si bodo mladostniki lahko posušili (vsaj) debelejšje kose perila ali pa poišče ustreznejše načine za sušenje perila⁷.

ZAVOD: dogovorili smo se, da individualizirani vzgojno izobraževalni program dopolnimo tako, da ga podpiše tudi mladostnik. Shemo bomo ustrezno dopolnili takoj in priporočilo upoštevali pri prvem na novo sprejetem individualiziranem vzgojno izobraževalnem programu. Tudi sami razumevamo, da bi bila s podpisom načrta mladostniku naložena večja pomembnost in odgovornost za njegovo uresničitev. To je utemeljeno tudi v teoretičnih izhodiščih socialno pedagoške znanosti.

ZAVOD: sprejemamo priporočilo, da uvedemo izobraževalne vsebine v zvezi s posledicami uživanja drog in tvegane spolnega vedenja. Naša psihologinja in medicinska sestra ter vsi vzgojitelji mladostnike že sedaj educirajo. V vzgojnem programu pa bomo v bodoče načrtovali tudi razgovore z zunanjimi predavatelji, ki bi nase mladostnike pritegnili. Informiranje v zvezi z uživanjem drog in tvegane spolnega vedenja poteka v naši bivalni skupnosti stalno dvosmerno. Mladostniki nas seznanjajo s konkretnimi dogodki, ki jih strokovni delavci skušamo pojasnjevati iz našega znanja in izkušenj.

MŠŠ: v okviru danih možnosti bomo podprli prizadevanja zavoda za uvajanje sistematične edukacije mladostnikov o učinkih in posledicah nedovoljenih drog. Pričakujemo, da nam bo tudi na podlagi vaše pobude, zavod kmalu pripravil oceno v zvezi s tem.

ZAVOD: Glede sušenja perila smo se dogovorili, da ga bodo v bodoče mladostniki sušili v sušilnem stroju v pralnici, ob lepem vremenu tudi zunaj.

MŠŠ: Prepričani smo, da bo ravnateljica v okviru sredstev, ki jih letno pridobi za opremo zavoda, poskrbela za primernejše oblike sušenja perila.

⁶ Ker je zavod odprtega tipa, vnos droge ni mogoče povsem preprečiti, zato pa poskušajo v zavodu mladostnikom čim bolj smiselno zapolniti čas in tako preprečevati zlorabo drog. V zadnjih treh letih v zavodu opažajo, da mladostniki pogosteje zlorabljajo alkohol. Občasno se opijejo, v posamičnih primerih je potrebna tudi zdravniška pomoč. Sicer pa posameznike obravnava psihiater Centra za zdravljenje odvisnih od nedovoljenih drog v Mariboru.

⁷ Ob našem obisku smo opazili, da mladostniki tako oprano perilo sušijo tudi po radiatorjih.

